

ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA
NUOTOLINIO POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2025-11-24 Nr. TP-10

Vilnius

Posėdis įvyko 2025 m. lapkričio 11 d. 13 val. e. ryšio priemonėmis pusiau nuotoliniu būdu.

Posėdžio pirmininkė Dalia Urbanavičienė.

Posėdžio sekretorė Laura Stankevičienė.

Dalyvavo: Etninės kultūros globos tarybos (toliau – EKG, Taryba) pirmininkė doc. dr. Dalia Urbanavičienė, EKG nariai – Jonas Rudzinskas, doc. dr. Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė, Sandra Daugirdienė, Ona Drobelenė, Virginijus Jocys, Vaida Kasparavičienė, doc. Virginijus Kašinskas, Angelė Kavaliauskienė, dr. Lina Leparskienė, Olijardas Lukoševičius, prof. dr. Lina Petrošienė, doc. dr. Dalia Senvaitytė, dr. Loreta Sungailienė, dr. Žilvytis Šaknys, dr. Skaidrė Urbonienė, Jonas Vaiškūnas; Aukštaitijos etninės kultūros globos tarybos pirmininkė Milda Petkevičienė-Dečkuvienė, Suvalkijos (Sūduvos) etninės kultūros globos tarybos pirmininkas Andrius Milinkevičius; EKG specialistai – Asta Žernienė, Valia Skrodenienė, Vilma Žukauskienė, dr. Regina Mikškaitė-Čičiurkienė, Jūratė Pancerova, Gintaras Skamaročius. Posėdžio viešnios – dr. Dovilė Kulakauskienė, Kauno tautinės kultūros centro neformaliojo švietimo mokytoja metodininkė; Angelė Bajorienė, VšĮ Tarptautinės socialinės akademijos direktorė.

Posėdžio kvorumas yra. Posėdžio įrašas pridedamas.

DARBOTVARKĖ:

1. Dėl atmintinių Kanklių metų įgyvendinimo 2026 metais plano ir Kanklių metų ženklo.
2. Dėl nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“ tęstinumo ir nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pradiniam ugdyme“ projekto.
3. Dėl etninės kultūros specialisto apibrėžties ir kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje galimybių.
4. Dėl siūlymų įstatymu įtvirtinti nematerialaus kultūros paveldo archyvų statusą.
5. Dėl siūlymų keisti Lietuvos Respublikos teritorinių administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą siekiant išsaugoti vietovardžius.
6. Kiti klausimai.

Posėdžio pradžioje buvo svarstoma darbotvarkės klausimų eiga. Pasiūlyta sukeisti vietomis 3-ią ir 2-ą klausimą, nes posėdžio viešnia dr. Dvilė Kulakauskienė negalėjo ilgai dalyvauti posėdyje.

Pakeistai darbotvarkei pritarta bendru Tarybos narių sutarimu.

1. SVARSTYTA. Atmintinių Kanklių metų įgyvendinimo 2026 metais plano ir Kanklių metų ženklo projektai.

Dalia Urbanavičienė pristatė penkis dizainerės atsiųstus Kanklių metų ženklo ir šrifto variantus bei paprašė narių juos peržiūrėti. Ji paeiliui parodė kiekvieną maketą, paaiškino skirtumus tarp variantų (šrifto dydis, spalvų skirtumai, išdėstymas).

Ona Drobėlienė, Jonas Rudzinskas, Nijolė Balčiūnienė rinkosi 4-ąjį variantą.

Virginijus Jocys iškėlė klausimą dėl praktinės ženklo naudojimo pusės: kaip patogiau – ar kai užrašas per dvi ar per tris eilutes?

Jonas Vaiškūnas pakomentavo, kad trijų eilučių išdėstymas suteikia papildomą simbolinį matymą (žodžiai susidėliotų tarsi puodynės forma, kanklės ir viršutinė gėlytė sudarytų „pasaulio medžio“ principą), o dviejų eilučių atveju šis simbolis išnyktų.

Virginijus Kašinskas palaikė 5-ąjį variantą ir pabrėžė jo kompaktiškumą bei gerą šrifto ir ženklo proporciją.

Lina Petrošienė pasisakė prieš siūlomą ženklą, nes kanklės vaizduojamos netinkamai, „stygomis žemyn“ (t. y. apverstos), o toks kanklių vaizdinys neatitinka instrumento realios pozicijos ir gali būti dviprasmiškas.

Jonas Vaiškūnas palaikė Linos pastabą ir pasiūlė apvarstyti galimybę ženklą apversti (t. y. pakeisti kanklių kryptį).

Jonas Rudzinskas atkreipė dėmesį, kad žodis „Metai“ per daug ryškus, todėl siūlė sumažinti jo šriftą, kad dominuotų žodis „Kanklių“.

Virginijus Kašinskas pritarė – siūlė šiek tiek sumažinti žodį „Metai“, kad ženklo struktūra taptų harmoningesnė.

Dalia Urbanavičienė pasiūlė tokio pobūdžio klausimus ir pasiūlymus „apversti“ kankles detaliam išnagrinėti darbo grupėje kartu su dizainere.

Dalia Urbanavičienė pristatė Kanklių metų įgyvendinimo plano 2026 m. projektą, kuris posėdžio dalyviams buvo pateiktas iš anksto. Ji pažymėjo, kad planas pasirodė esantis didesnės apimties nei manyta, priminė plano struktūrą ir siūlomas korekcijas (pvz., perkelti pasiūlytas priemones į kitus skyrius). Pagrindiniai plan skyriai: viešinimo priemonės, sklaida žiniasklaidoje; pagrindiniai renginiai; tarptautiniai, respublikiniai, regioniniai, vietiniai renginiai; varžytuvės, konkursai, edukaciniai renginiai; užsienio lietuvių bendruomenių renginiai; leidybiniai darbai. Ji atkreipė dėmesį, kad kai kurie renginiai pateko į netinkamą skyrių: pvz., dalis veiklų pažymėtos kaip

tarptautinės, nors jų vykdytojai yra mokyklos ar vietinės institucijos (pvz., Gargždų muzikos mokykla). Kai kurios priemonės įrašytos su pertekline informacija (pvz., prie vykdytojų nurodyti konkretūs asmenų vardai, nors turėtų būti nurodomos institucijos).

Nijolė Balčiūnienė suabejojo dėl Raseinių kultūros centro renginio „Aš padainuosiu dainų dainelę“ tarptautiškumo.

Vilma Žukauskienė paaiškino, kad renginys laikomas tarptautiniu, nes organizatoriai kviečia dalyvius iš užsienio (Latvijos), todėl jie patys jį priskiria tarptautiniams renginiams.

Dalia Urbanavičienė pasiūlė pernelyg kritiškai nevertinti pačių organizatorių renginių skirstymo. Ji taip pat išsakė poziciją, kad plane nereikėtų detaliai nurodyti, kas dalyvauja kiekviename renginyje, nes tai sukuria disbalansą – vieni organizatoriai nurodo dalyvius, o kiti nepateikia jokios informacijos.

Rimantas Astrauskas pritarė, kad nurodyti dalyvių nereikėtų.

Virginijus Jocys paprašė pateikti savivaldybių, neatsakiusių į kvietimą, sąrašą.

Vilma Žukauskienė informavo, kad iš 60 savivaldybių neatsakė šios savivaldybės: iš Aukštaitijos – Joniškio, Kupiškio, Molėtų, Pakruojo r. sav.; iš Žemaitijos – Akmenės, Mažeikių, Skuodo r. sav.; iš Šūduvos – Kalvarijos, Kazlų Rūdos sav.; iš Mažosios Lietuvos – Pagėgių sav.

Virginijus Jocys pasiteiravo, ar planas yra tik informacinio pobūdžio, ar jis turi būti baigtinis, ar gali būti koreguojamas.

Dalia Urbanavičienė paaiškino, kad planas nėra informacinis dokumentas, o teisės aktas (registruojamas Teisės aktų registre), turi būti patvirtintas dar šiais metais, nes dėl Tarybos kadencijos pabaigos kitas posėdis gali neįvykti laiku. Ji siūlė Tarybai patvirtinti Kanklių metų plano projektą kaip pagrindą, o patikslinimus (perkėlimus, priskyrimų ar formuluočių taisymus) atlikti po posėdžio.

Dovilė Kulakauskienė pateikė pastabą, kad plano 4-asis skyrius (konkursai, edukacijos, stovyklos ir kt.) nėra aiškiai išskirstytas pagal tarptautiškumą, todėl tarptautiniai konkursai pasimeta bendrame sąraše. Ji siūlė 4-ame skyriuje atskirti tarptautinius konkursus ir renginius, po jų nurodyti respublikinius, po to – regioninius ar vietinius.

Dalia Urbanavičienė apibendrino išvadas: raudonai pažymėtas vietas (kur nurodyti dalyviai ir kita perteklinė informacija) reikėtų išbraukti iš plano, patikslinti renginių priskyrimą tinkamiems skyriams (pvz., tarptautinius išskirti aiškiau), plane turi likti tik renginių pavadinimai ir vykdytojai, ne detalūs aprašymai.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Ona Drobelenė, Jonas Rudzinskas, Nijolė Balčiūnienė, Virginijus Jocys, Jonas Vaiškūnas, Virginijus Kašinskas, Lina Petrošienė, Vilma Žukauskienė, Rimantas Astrauskas, Dovilė Kulakauskienė.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Papildyti darbo grupę Kanklių ženklui įvertinti naujais nariais: Lina Petrošiene ir Jonu Vaiškūnu. 2. Surengti darbo grupės susitikimą su dizainere ir jos patikslintus ženklo variantus pateikti kitam Tarybos posėdžiui. 3. Patvirtinti iš esmės Kanklių metų įgyvendinimo

2026 metais planą, įpareigojant jį patikslinti pagal posėdyje išsakytas pastabas (dėl renginių priskyrimo atskiriems plano skyriams, dėl perteklinės informacijos pašalinimo) ir papildyti duomenimis iš savivaldybių, kurios dar pateiks pasiūlymus iki lapkričio 21 d.

2. SVARSTYTA. Etninės kultūros specialisto apibrėžtis ir kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje galimybės.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad 2011 m. buvo panaikintas kultūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimo institutas, kuris anksčiau suteikdavo besitobulinantiems dalyviams kreditus ir kvalifikacijos pažymėjimus. Lietuvos nacionalinis kultūros centras (toliau – LNKC) paskelbė Kultūros sektoriaus darbuotojų kompetencijų modelį ir kompetencijų aprašus, kurie daugiausia taikomi kultūros centrų darbuotojams, tačiau kaip tas kompetencijas įgyti – neaišku. LNKC centro 2022 m. pateikė magistrantūros studijų programų sąrašą, kurias baigusieji įgyja vienokias ar kitokias kultūrines specialybes, tačiau tarp jų nėra etninės kultūros tematikos. Vis dar galioja 2013 m. patvirtinta Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, taip pat buvo patvirtinta Kultūros sektoriaus darbuotojų 2020–2022 metų kvalifikacijos tobulinimo programa. Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo modelis 2024 m. buvo diferencijuotas nustatant, kad LNKC rengia kvalifikacijos tobulinimo renginius kultūros centrų darbuotojams, Lietuvos nacionalinis muziejus – muziejų, Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka – bibliotekų darbuotojams, tačiau kitose įstaigose (pvz., saugomų teritorijų direkcijose) dirbantys kultūros darbuotojai liko nuošalyje. Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas apskritai toli gražu neprilygsta pedagogų kvalifikacijos tobulinimui – čia kvalifikacijos tobulinimu laikomi tik tokie kursai, kurie apima ne mažiau kaip 40 ak. val., jiems nustatyti aiškūs reikalavimai, nurodomi suteikiami kreditai, visa tai atsispindi suteikiant kvalifikacines kategorijas. Kultūros sektoriuje tokio nuoseklumo nėra. Taip pat reikėtų aptarti, kokie reikalavimai turėtų būti keliami etninės kultūros specialisto apibrėžčiai (pvz., turėtų būti baigę 60 ak. val. trukmės kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje kursus, arba turėtų būti įgiję šios srities specialybę).

Dovilė Kulakauskienė informavo, kad atlieka tyrimą apie kultūros darbuotojų kompetencijų tobulinimo etninės kultūros srityje galimybes. Tyrimas rodo, kad galimybės labai ribotos, ypač bibliotekų ir muziejų darbuotojų. Kultūros centruose situacija kiek geresnė, bet nuo 2016–2017 m. skiriama tik apie 40–60 seminarų per metus, iš jų tik 15–17 susiję su etnine kultūra, darbuotojai nėra motyvuojami juose dalyvauti. Etninės kultūros specialistų kultūros įstaigose praktiškai nėra. Kyla klausimas dėl etninės kultūros specialisto apibrėžties: ar folkloro kolektyvo vadovas jau laikytinas etninės kultūros specialistu, ar toks specialistas turi būti įgijęs aukštojo mokslo kvalifikaciją? Šiuo metu Lietuvoje nėra universitetinių programų, rengiančių etninės kultūros specialistus. Kultūros centrų darbuotojai yra išreiškę norą, kad būtų sukurta speciali etnokultūrinės kvalifikacijos

tobulinimo programa (pvz., folkloro vadovams), kuri kompensuotų studijų trūkumą. Siekiant, kad tokios studijos atsirastų universitetuose, būtina parodyti realų jų poreikį savivaldybėse, kultūros įstaigose ir kitur. Informacija apie LNKC rengiamus mokymus kultūros darbuotojus pasiekia ne visada (dalis savivaldybių ar įstaigų jos neperduoda).

Virginijus Jocys priminė, kad Taryba teikė siūlymą įtvirtinti etninės kultūros specialistą profesiją klasifikatoriuje. Jis pritarė minčiai, kad reikia aiškiai apibrėžti, kokiomis kompetencijomis turėtų pasižymėti etninės kultūros specialistas, atsižvelgiant į tai galima kurti kvalifikacijos tobulinimo kursus ir vertinimo sistemą.

Dalia Urbanavičienė patvirtino, kad klasifikatoriuje etninės kultūros specialisto profesija jau įrašyta, tačiau jos įtraukimas į klasifikatorių yra deklaratyvus ir nieko neįpareigoja.

Loreta Sungailienė paaiškino, kad LNKC pavesta kelti etnokultūrinės ir kitas kultūrinės kompetencijas tik kultūros centrų darbuotojams, todėl jiems mokymai yra nemokami. Kitų įstaigų (bibliotekų, muziejų, saugomų teritorijų specialistai) seminaruose gali dalyvauti, tačiau už mokestį. Specialistams dėl Nematerialaus kultūros paveldo sąvado sudarymo skirti seminarai finansuojami iš LNKC lėšų, todėl visi sąvado specialistai (muziejų, savivaldybių administracijų, saugomų teritorijų, kultūros centrų) gali dalyvauti nemokamai. Metiniuose etninės kultūros specialistų seminaruose kultūros centrų darbuotojai dalyvauja nemokamai, o kiti – mokamai. LNKC negali suteikti specialistams tam tikros kvalifikacijos ar kategorijų, tik išduoda pažymėjimus apie išklausias valandas. Ji pažymėjo, kad savivaldybės nėra įpareigosotos reaguoti į kategorijų suteikimą, todėl poveikis atlyginimams ar karjerai priklauso nuo vietos politikos.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad pagal kultūros ministro patvirtintą Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo 2020-2024 m. planą buvo numatyta, jog Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM) kartu su EKG T parengs Kultūros darbuotojų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo etninės kultūros srityje gaires (toliau – Gairės), tačiau ŠMSM atsiribojo nuo kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo teigdama, kad tai daugiau Kultūros ministerijai (toliau – KM) tinkama užduotis. Tačiau KM neatsiliepė į kvietimą prisidėti prie Gairių rengimo. Galiausiai abi ministerijos atsisakė rengti Gaires, o tai lėmė, jog etninės kultūros sritis liko be aiškios specialistų kvalifikacijos tobulinimo sistemos.

Nijolė Balčiūnienė ragino atskirti praktikus nuo plataus profilio etninės kultūros specialistų ir pažymėjo, kad turimų kompetencijų vertinimas turėtų būti lankstesnis.

Dovilė Kulakauskienė pastebėjo, kad etninės kultūros specialisto kompetencijai būtinas platus žinių laukas, o ne vienos srities kursai.

Milda Petkevičienė-Dečkuvienė pasiūlė svarstyti, ar negalima pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelį kurti rengiant etninės kultūros kompetencijų suteikimo specialius kursus – tai

galėtų būti galimas kelias, kompensuojantis etninės kultūros specialistų rengimo aukštosiose mokyklose trūkumą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Dovilė Kulakauskienė, Virginijus Jocys, Loreta Sungailienė, Nijolė Balčiūnienė, Milda Petkevičienė-Dečkovienė

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Parengti raštą dėl poreikio keisti Kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo koncepciją siekiant etninės kultūros kompetencijų suteikimo, rašto projektą išsiųsti Tarybos nariams pastaboms pateikti. 2. Pasiūlyti Seimo Kultūros komitetui ir Švietimo ir mokslo komitetui surengti klausymus apie etninės kultūros ir kitų kultūros darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo problemas, pakviečiant į juos Kultūros ministeriją bei Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją.

3. SVARSTYTA. Siūlymai dėl nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“ tęstinumo ir nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pradiniam ugdymui“ projekto.

Dalia Urbanavičienė informavo, kad VDU Švietimo akademijos pateikta nacionalinė pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programa „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“ buvo ŠMSM akredituota trims metams, tačiau ji įgyvendinama tik šiemet, o kitiems metams kvietimo pedagogams dalyvauti joje jau nebėra. VDU Švietimo akademija dar š.m. gegužės mėn. pateikė ministerijai nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pradiniam ugdymui“ projektą, bet iki šiol negavo jokio atsakymo. Neoficialiai kalbama, kad pasibaigė ES lėšų skyrimas nacionalinėms pedagogų kvalifikacijos programoms, tačiau etninės kultūros ugdymo srityje būtina užtikrinti tolesnį pedagogų kvalifikacijos kėlimą, nes aukštosiose mokyklose etnokultūros pedagogai nerengiami. Be to, dabartinės Vyriausybės programoje numatyta tęsti nacionalines pedagogų kvalifikacijos kėlimo programas, tad lėšos turėtų būti rastos. D. Urbanavičienė pabrėžė, kad šiuo klausimu reiktų kreiptis į Seimą ir ministerijas, nes problema sisteminė.

Angelės Bajorienės teigimu, pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema kitose srityse seniai veikia, todėl būtini konkretūs veiksmai siekiant nuoseklaus pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir etninės kultūros srityje. Reikėtų atkreipti dėmesį ir į ikimokyklinį bei priešmokyklinį ugdymą, kurti kvalifikacijos tobulinimo programas, nustatyti aiškų valandų skaičių ir svarstyti kreditavimo modelį, kuriame bendradarbiautų KM ir ŠMSM. Galbūt galima ieškoti papildomų lėšų šaltinių kitose ministerijų eilutėse, savivaldybių biudžetuose. Būtina rengti etnokultūros programas nuosekliai nuo darželio iki pagrindinės mokyklos – nuoseklumo principu.

Virginijus Jocys pritarė, kad reikia konkretumo ir aiškių etapų, akcentavo poreikį neužmiršti etnologų rengimo universitetuose – juose turi išlikti bendrieji ir specializuoti etnokultūriniai dalykai. Taip pat jis pritarė, kad būtinas ŠMSM ir KM susitarimas, nes klausimas persipina.

Nijolė Balčiūnienė palaikė iniciatyvą kreiptis raštu, taip pat pabrėžė, kad dviejų Seimo komitetų – Švietimo ir Kultūros – bendri posėdžiai yra labai veiksmingi ir padeda ministerijoms pradėti dialogą.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Angelė Bajorienė, Virginijus Jocys, Nijolė Balčiūnienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). Parengti raštą Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Kultūros ministerijai, taip pat Seimo Švietimo ir mokslo komitetui ir Seimo Kultūros komitetui, kuriame būtų išdėstytos problemos dėl nacionalinės pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programos „Etnokultūra pagrindiniame ugdyme“ tęstinumo ir dėl programos „Etnokultūra pradiniam ugdymo procese“ akreditacijos tvirtinimo.

4. SVARSTYTA. Siūlymai įtvirtinti įstatymu nematerialaus kultūros paveldo archyvų statusą.

Dalia Urbanavičienė pasiūlė siekti nematerialaus kultūros paveldo (toliau – NKP) archyvų statuso įtvirtinimo įstatymu, konkrečiai – inicijuoti Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymo (toliau – Archyvų įstatymas) pakeitimus, numatančius šių archyvų pripažinimą ir reglamentavimą. Ji paaiškino, kad šiuo metu egzistuoja teisinė spraga – NKP archyvai, veikiantys mokslo, studijų ir kultūros institucijose (pvz., Lietuvos nacionalinis kultūros centre, Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, Lietuvių literatūros ir tautosakos institute) nėra teisiškai įvardyti kaip archyvai pagal Archyvų įstatymą, nors juose sukaupta itin vertinga tautosakos, folkloro ir kito kultūros paveldo archyvinė medžiaga. Kyla problemos siekiant užtikrinti NKP archyvinių veiklų finansavimą, darbuotojų išlaikymą ir kt. Ji priminė, kad Archyvų įstatymo 1 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog įstatymas netaikomas dokumentams, priklausantiems bibliotekų ir muziejų fondams (nes juos globoja bibliotekų ir muziejų veiklas reglamentuojantys įstatymai), tačiau NKP archyvai nepriskiriami nei bibliotekoms ar muziejams, nei archyvams, tad lieka „tarp eilučių“. D. Urbanavičienė siūlė papildyti Archyvų įstatymą įvardijant jame NKP archyvus, įtraukti dėmesį jiems į KM ir Lietuvos vyriausiojo archyvaro funkcijas, taip pat papildyti įstatymą nauja dalimi, apibrėžiančia NKP archyvus, esančius kultūros, mokslo ir studijų institucijose. Vertėtų nuostatomis dėl NKP archyvų apsaugos taip pat papildyti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymą.

Virginijus Jocys pastebėjo, kad siūlymas parengtas kruopščiai ir remiasi panašiu pavyzdžiu – kino paveldo apsaugos teisiniu modeliu Archyvų įstatyme. Tačiau, jo nuomone, prieš teikiant pakeitimus būtina aptarti juos su pačiomis institucijomis, kurios turi NKP archyvus, kad būtų gautas jų pritarimas, taip pat išsiaiškinti praktinius aspektus (atsakomybę, finansavimo poreikius bei įgyvendinimo mechanizmus).

Dalia Urbanavičienė pritarė, kad toks pasitarimas būtinas – jis leistų pasiūlymus išgryninti, o vėliau galima kreiptis į Seimo Kultūros komitetą, kad šis svarstytų siūlomus Archyvų įstatymo pakeitimus.

Rimantas Astrauskas pritarė, kad idėja svarbi, būtina atkreipti dėmesį į NKP archyvų finansavimo klausimą, tačiau reikėtų suderinti ir su Seimo Švietimo ir mokslo komitetu, nes dalis archyvų yra ŠMSM pavaldžiose mokslo ir studijų institucijose. Jis pasiūlė aiškiai įvardyti ŠMSM kaip bendrą partnerę formuojant NKP archyvų apsaugos politiką.

Dalia Urbanavičienė patikslino, kad ši nuostata jau yra teikiamose Archyvų įstatymo pataisose: siūloma, kad KM kartu su ŠMSM formuotų ir koordinuotų NKP archyvų apsaugos politiką. Ji pasiūlė Tarybai surengti nuotolinį ar kontaktinį pasitarimą su institucijomis, turinčiomis tokius archyvus, kad būtų galima aptarti siūlymus.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Rimantas Astrauskas.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Organizuoti tarpinstitucinį pasitarimą su mokslo, studijų ir kultūros institucijomis, turinčiomis nematerialaus kultūros paveldo archyvus, siekiant suderinti Tarybos siūlymus keisti Lietuvos Respublikos dokumentų ir archyvų įstatymą siekiant įtvirtinti nematerialaus kultūros paveldo archyvų teisinį statusą. 2. Parengti per tarpinstitucinį susitikimą suderintus Tarybos siūlymus keisti įstatymą su palydimuoju Aiškinamuoju raštu ir juos pateikti Seimo Kultūros bei Seimo Švietimo ir mokslo komitetams.

5. SVARSTYTA. Siūlymai keisti Lietuvos Respublikos teritorinių administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą siekiant išsaugoti vietovardžius.

Dalia Urbanavičienė paaiškino vietovardžių nykimo problemą: Teritorinių administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas (toliau – TAVR įstatymas) leidžia tęsti gyvenamųjų vietovių ir jų pavadinimų naikinimą. Ji pastebėjo, kad šiame įstatyme straipsniai neturi dalių, tad neaišku, kaip teikti siūlymus atskiroms straipsnių vietoms. D. Urbanavičienė atkreipė dėmesį, kad TAVR įstatyme dažnai naudojamas terminas „gyvenamoji vietovė“, tačiau šios sąvokos apibrėžimo nėra nei šiame, nei jokiame kitame įstatyme, todėl ši sąvoka traktuojama labai laisvai. Dėl to tarp aptariamų siūlymų keisti TAVR įstatymą yra siūlymas į 1 straipsnį įrašyti sąvokos *gyvenamoji vietovė* apibrėžimą („teritorija, kurioje asmenys deklaruojant nuolatinę gyvenamąją vietą, turi gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto ar vykdo ūkinę-komercinę veiklą“). Ji taip pat pateikė pasiūlymą į 3 straipsnį įtraukti naują sąvoką *istoriniai kaimai ir viensėdžiai* („buvusios gyvenamosios vietovės su istoriškai susiformavusiais pavadinimais“). Šios sampratos reikalingos tam, kad kituose TAVR įstatymo straipsniuose būtų galima teisiškai užtikrinti istorinių vietovardžių apsaugą, sustabdyti kaimų ir viensėdžių naikinimą sujungiant su gretimomis gyvenamosiomis vietovėmis. Ji aptarė TAVR įstatymo 7¹ straipsnį dėl seniūnijų ribų: šiuo metu ribas nustato savivaldybės taryba, bet nėra reikalavimo atsižvelgti į gyventojų nuomonę, todėl siūloma įrašyti, kad seniūnijų ribos gali būti keičiamos tik atlikus vietos gyventojų apklausą, kurioje dalyvautų daugiau nei pusė gyventojų. Keičiant kaimų ribas būtina remtis kadastro duomenimis, buvusiais istoriniais kaimais ir viensėdžiais,

nes dabar pavadinimai panaikinami mechaniškai, nekreipiant dėmesio į istorinius šaltinius ir kultūrinę vertę. Taip pat siūloma iš TAVR įstatymo 10 ir 13 straipsnių išbraukti nuostatas dėl kaimų panaikinimo, o į nuostatas dėl kaimų ribų nustatymo papildomai įtraukti reikalavimus remtis apklausomis, kadastro informacija ir istoriniais duomenimis. 10 straipsnyje siūloma įrašyti: „Kaimo gyvenamosios vietovės ir jų teritorijų ribos keičiamos tik tuo atveju, jei siekiama sugrąžinti buvusius istorinius kaimus ar viensėdžius, panaikintus 1959–1989 metų laikotarpiu ir nuo 2011 metų.“.

Virginijus Jocys atkreipė dėmesį, kad kai kuriose vietovėse iš tikrųjų gyventojų beveik nėra, tik žemės valdos, todėl vien apklausų gali nepakakti. Jo manymu, reikėtų numatyti privalomą specialistų (kalbininkų, istorikų ar paveldosaugininkų) vertinimą. Jis pripažino, kad dalis siūlomų pataisų tai kompensuoja, nes įveda nuostatą remtis kadastro ir istorinių kaimų duomenimis, tam pritaria. Taip pat jis kėlė klausimą dėl siūlymuose paminėtų vietovardžių naikinimo laikotarpių, tačiau po diskusijos sutiko, kad kaimų naikinimas vyko sovietmečiu ir po 2011 m.

Nijolė Balčiūnienė pritarė parengtiems pasiūlymams, bet nepritarė idėjai kurti papildomas komisijas vietovardžiams vertinti: jei archyviniai šaltiniai patvirtina, kad vietovė egzistavo, joks papildomas komisijos sprendimas neturėtų būti reikalingas. Vienintelė išimtis – pavadinimų sulietuvinimas, kai istorinis pavadinimas buvo iškraipytas carinės Rusijos ar kitais okupaciniais laikotarpiais. Ji pabrėžė, kad vietovardžių apsauga neturi būti apkrauta perteklinėmis procedūromis.

Diskusijos pabaigoje buvo akcentuota, kad pirmiausia reikalinga teisininkų konsultacija dėl teikiamų siūlymų keisti TAVR įstatymo, o vėliau reikia kreiptis į Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių bei Kultūros komitetus. Taip pat buvo prisiminta, kad Taryba prieš kelis metus inicijavo tarpinstitucinę darbo grupę, kuri rengė Vietovardžių išsaugojimo gairių projektą, todėl pasiūlyta Tarybai vėl sugrįžti prie šio darbo.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Nijolė Balčiūnienė.

NUTARTA (bendru sutarimu). 1. Suderinti su teisininku parengtus siūlymus keisti Lietuvos Respublikos teritorinių administracinių vienetų ir jų ribų įstatymą siekiant užtikrinti vietovardžių išsaugojimą, parengti Aiškinamąjį raštą. 2. Pateikti Tarybos siūlymus keisti įstatymą bei Aiškinamąjį raštą Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui bei Seimo Kultūros komitetui. 3. Atnaujinti Vietovardžių išsaugojimo gairių projekto rengimą surengiant tarpinstitucinius pasitarimus.

6. SVARSTYTA. Kiti klausimai:

6.1. Regioninių etninės kultūros globos tarybų sudėties ir sąrašo pakeitimai.

Dalia Urbanavičienė paaiškino, kad Mažosios Lietuvos regioninėje etninės kultūros globos taryboje Neringos savivaldybė deleguoja kitą atstovę vietoj ankstesnės. Taip pat informavo, kad Dzūkijos (Dainavos) regioninė etninės kultūros globos taryba prašo pakeisti deleguojančių įstaigų sąrašą vieną švietimo įstaigą kita.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Jonas Rudzinskas, Rimantas Astrauskas, Nijolė Balčiūnienė.

NUTARTA (bendru sutarimu): 1. Patvirtinti Mažosios Lietuvos etninės kultūros globos tarybos narių sąrašo pakeitimus: Diana Liutkutė (Neringos savivaldybė) – vietoj Elenos Tarvainienės. 2. Pakeisti Dzūkijos (Dainavos) etninės kultūros globos tarybos sąrašo 16 punktą: Druskininkų lopšelis-darželis „Bitutė“ – vietoj Alytaus lopšelis-darželis „Volungėlė“.

6.2. Atmintinų Knygnešystės metų darbo grupės sudarymas.

Dalia Urbanavičienė pristatė klausimą dėl atmintinų Knygnešystės metų darbo grupės sudarymo. Ji informavo, kad Taryba buvo pakvietusi tapti siūlymo partneriais ir deleguoti savo atstovus į darbo grupę šias institucijas: Valstybinę lietuvių kalbos komisiją (VLKK), Lietuvių kalbos institutą (LKI), Lietuvių literatūros ir tautosakos institutą (LLTI), Lietuvos žurnalistų sąjungą (LŽS), Lietuvos rašytojų sąjungą (LRS) ir Lietuvos knygnešių draugiją. Atsakymai dėl atstovų gauti iš visų, išskyrus LRS ir faktiškai neveikiančią Knygnešių draugiją. D. Urbanavičienė pasiūlė Tarybai patvirtinti darbo grupę iš atstovų pateikusių institucijų: Dalia Urbanavičienė (EKG), Violeta Meiliūnaitė (VLKK), Jurgita Venckienė (LKI), Birutė Avižinienė (LLTI), Gerimantas Statinis (LŽS).

Nijolė Balčiūnienė pasiūlė įtraukti Knygnešio draugijos atstovą, informuodama, kad draugijos pirmininkė Irena Kubilienė serga, tačiau draugijai galėtų atstovauti kitas asmuo – Jonas Laurinavičius.

Virginijus Jocys pritarė siūlymui dėl Knygnešio draugijos atstovo. Jis taip pat paminėjo, jog galėtų būti naudingas mokslininkas Tomas Petreikis.

Dalia Urbanavičienė paaiškino, kad darbo grupėje dalyvauja ne pavieniai ekspertai, o institucijų atstovai. Papildymai galėtų būti svarstomi vėlesnėse veiklose, tačiau dabar svarbiausia – parengti ir suderinti siūlymą Seimui. Ji apibendrino, kad darbo grupė būtų sudaryta iš šešių asmenų, įtraukiant ir siūlomą Knygnešio draugijos atstovą Joną Laurinavičių.

Kalbėjo: Dalia Urbanavičienė, Nijolė Balčiūnienė, Virginijus Jocys.

NUTARTA (bendru sutarimu). Patvirtinti atmintinų Knygnešystės metų darbo grupę, kurią sudaro šie nariai: Dalia Urbanavičienė (Etninės kultūros globos taryba); Gerimantas Statinis (Lietuvos žurnalistų sąjunga); Jurgita Venckienė (Lietuvių kalbos institutas); Birutė Avižinienė (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas); Jonas Laurinavičius (Knygnešio draugija), pavedant grupei spręsti visus su atmintiniais metais susijusius klausimus.

6.3. Siūlymas kreiptis į Seimą prašant į Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymą įtraukti Sūduvos dienos minėjimą vasario 20 d.

Andrius Milinkevičius pristatė Sūduvos regioninės etninės kultūros globos tarybos sprendimą siūlyti vasario 20-ąją paskelbti Sūduvos vardo diena ir prašyti Tarybos kreiptis į Seimą, siūlant papildyti Atmintinų dienų įstatymą. Jis pažymėjo, kad panašų siūlymą jau teikė Aukštaitijos taryba dėl Aukštaitijos dienos įtraukimo į šį įstatymą. A. Milinkevičius pabrėžė, kad Sūduvos diena regionuose jau minima ne vienus metus, vyksta renginiai, konferencijos, septintus metus organizuojama tradicinė Sūduvos dienos minėjimo šventė; siūloma, kad vasario 20-oji taptų ir etninės kultūros puoselėtojų pagerbimo šventės data.

Dalia Urbanavičienė priminė, kad Taryba jau yra nutarusi teikti kelis siūlymus dėl Atmintinų dienų įstatymo papildymo, todėl Sūduvos dienos klausimas išliktų į bendrą kreipimąsi, kurį planuojama teikti Seimui.

Virginijus Jocys pasiteiravo dėl vasario 20-osios dienos pagrįstumo. Jis atkreipė dėmesį, kad vasario ir kovo mėnesiais gausus atmintinų datų, todėl Seimo nariai gali klausti, kodėl pasirinkta būtent ši diena.

Andrius Milinkevičius atsakė, kad data nėra siejama su konkrečiu istoriniu įvykiu. Ji pasirinkta kaip dabartinė gyvos tradicijos data: Sūduvos diena ne pirmus metus minima būtent vasario 20-ąją ir regioninė taryba apsisprendė tęsti šią tradiciją, remdamasi formuojama kultūrine praktika.

Jonas Rudzinskas pateikė pastabą, kad šventės šaltuoju metų laiku kartais apsunkina renginių organizavimą, tačiau supranta ir regiono atstovų argumentą.

Gintaras Skamaročius informavo, kad žiemos metu Sūduvos dienos renginiai vyksta sėkmingai, daugiausia vidaus patalpose, data jau yra prigijusi.

Jonas Vaiškūnas pateikė pastabą, kad atmintinos istorinės dienos paprastai turėtų būti susietos su reikšmingais įvykiais ar asmenybėmis, kad būtų išvengta švenčių pertekliaus ir išlaikomas istorinis nuoseklumas. Jo siūlymas – svarstyti galimą datų derinimą prie istorinių faktų.

Andrius Milinkevičius pabrėžė, kad regionas svarstė įvairias datas ir sąmoningai pasirinko dabar susiformavusios tradicijos kelią, remdamasis Atmintinų dienų įstatymo nuostata, leidžiančia minėti visuotinę vertybę skatinančias dienas ne tik pagal istorinius įvykius.

Dalia Urbanavičienė akcentavo, kad regioninės tarybos ir yra skirtos išreikšti vietos bendruomenių valią, todėl Taryba neturėtų kritikuoti pasirinktos datos, jei ji svarbi regionui. Ji pažymėjo, kad rengiant siūlymą Seimui būtina parengti ir trumpą argumentaciją dėl kiekvienos teikiamos atmintinos dienos. Joje turi atsispindėti ne tik regioninės tarybos sprendimas, bet ir platesnis pagrindimas – kodėl ši diena yra aktuali, kokį įdirbį jau turi, kaip ji minima, kad tai nėra naujai sugalvota iniciatyva.

Kalbėjo: Andrius Milinkevičius, Dalia Urbanavičienė, Virginijus Jocys, Jonas Rudzinskas, Gintaras Skamaročius, Jonas Vaiškūnas.

NUTARTA. Pateikti siūlymą Seimui įtraukti į Atmintinų dienų įstatymą Sūduvos atmintiną dieną vasario 20 d.

Posėdžio pirmininkė

Dalia Urbanavičienė

Posėdžio sekretorė

Laura Stankevičienė